

Interreg
CENTRAL EUROPE

DEEPWATER-CE

European Union
European Regional
Development Fund

TAKING
COOPERATION
FORWARD

Seminars to present project outputs to decision makers in order to raise political awareness (D.C.5.1)
28.02.2022 r., Microsoft Teams

Aktualny stan uwarunkowań prawnych dla obiektów stosujących metody dodatkowego zasilania wód podziemnych (MAR)

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Raporty opisujące MAR pod kątem aspektów prawnych

Interreg
CENTRAL EUROPE
DEEPWATER-CE

TEMPLATE FOR COLLECTION
OF NATIONAL LEGISLATION
AND POLICIES ON MAR

DT4.1.1 POLAND Version 1
03 2021

MAR w polskim
prawodawstwie

Activity Leader	LP, Mining and Geological Survey of Hungary
Authors	Anikó Horváth, Mining and Geological Survey of Hungary
Date last release	May 2021

Interreg
CENTRAL EUROPE
DEEPWATER-CE

COMPARATIVE TRANSNATIONAL
REPORT OF CE LEGISLATION
AND POLICIES ON MAR

D.T4.1.2 Final Version
08 2021

MAR w prawodawstwie
innych krajów EU

Akty normatywne mające - głównie pośrednio - związek z MAR:

Ustawa Prawo Wodne (Dz.U. 2021 poz. 2233, dalej UPW).

Musi być zgodne z Ramową Dyrektywą Wodną 2000/60/EC EU (RDW).

Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 27 sierpnia 2019 r. w sprawie rodzajów inwestycji i działań, które wymagają uzyskania oceny wodnoprawnej (Dz.U.2019, poz.1752).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 października 2019 r. w sprawie szczegółowego zakresu opracowywania planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy (Dz.U.2019, poz. 2150).

MAR związany jest ze "szczególnym korzystaniem z wód", czyli użyciem wody wykraczającym poza powszechne korzystanie z wód oraz zwykłe korzystanie z wód (art. 34 UPW), obejmującym przerzuty wód oraz sztuczne zasilanie wód podziemnych (MAR!).

Ze względu na ochronę wód i konieczność utrzymania dobrego stanu wód na obszarach dorzeczy, plany gospodarowania wodami w dorzeczu (ang. RBMP) dopuszczają sztuczne zasilanie wód podziemnych. Spełniony musi być jednak warunek, że pobór wód powierzchniowych lub podziemnych nie zagrazi osiągnięciu tzw. celów środowiskowych (art. 324 UPW).

Budowa urządzeń do przesyłu wody lub sztucznego zasilania wód podziemnych wymaga uzyskania oceny wodnoprawnej (Dz.U.2019, poz.1752 § 1 ust. 2 pkt 6 o rodzajach inwestycji i czynności wymagających oceny wodnoprawnej)

Z punktu widzenia transpozycji RDW w zakresie MAR istotne jest Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie szczegółowego zakresu opracowywania planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy (Dz.U.2019.2150) uwzględniające sztuczne zasilanie:

Ujęcie powierzchniowe "MEWA",
własność Grupy Azoty S.A.

- załącznik 3: zakres identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych i oceny ich wpływu na stan jednolitych części wód powierzchniowych,
- załącznik 4: zakres identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych i oceny ich wpływu na stan jednolitych części wód podziemnych.

Ocena skutków środowiskowych pracy ujęcia MAR (>10 mln m³/rocznie):

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko - "dyrektywa OOS"

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2008 nr 199 poz. 1227) - "ustawa OOS"

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2019 r. Poz. 1839) - "rozporządzenie OOS"

Rozporządzenie OOS stanowi, że urządzenia lub zespoły urządzeń umożliwiające pobór wód podziemnych lub **sztuczne systemy zaopatrzenia w wodę gruntową**, o wydajności poboru wody nie mniejszej niż $1100 \text{ m}^3/\text{h}$, są klasyfikowane jako przedsięwzięcia, które zawsze mogą znacząco oddziaływać na środowisko i wymagają raportu OOS (§ 2.1, pkt 37).

Natomiast urządzenia lub zespoły urządzeń umożliwiające pobór wód podziemnych lub **sztuczne systemy zaopatrzenia w wodę gruntową**, inne niż wymienione w § 2 ust. 1 pkt 37, o wydajności poboru wody nie mniejszej niż $10 \text{ m}^3/\text{h}$ sklasyfikowane jako przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (§ 3 ust. 1 pkt 73).

Wymogi w zakresie jakości wody dla ujęcia MAR

W Polsce nie ma konkretnego rozporządzenia określającego standardy jakości wód dla MAR.

Pośrednie znaczenie ma Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych (Dz.U.2019.1311), wynikające z art. 99 UPW.

Osadniki na terenie Grupy Azoty S.A., z których rurociągiem doprowadzana jest woda do rowów infiltracyjnych na ujęciu Świerczków

Aspekt MAR oraz nawadniania nie są wyodrębnione w żadnych rozporządzeniach dotyczących monitoringu wód, mianowicie:

- W Rozporządzeniu Infrastruktury w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i jednolitych części wód podziemnych (Dz.U.2021.1576)
- w Rozporządzeniu Infrastruktury w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. 2021.1475)
- w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz.U.2019.2148)

Prace terenowe na
ujęciu Świerczków

Strefy ochronne i analiza ryzyka

UPW określa zasady realizacji analizy ryzyka dla ujęć wody (art. 133, ust.3), która obejmuje ocenę zagrożeń zdrowotnych z uwzględnieniem czynników negatywnie wpływających na jakość ujmowanej wody, przeprowadzoną w oparciu o:

- analizy hydrogeologiczne lub hydrologiczne,
- dokumentację hydrogeologiczną lub hydrologiczną,
- analizę identyfikacji źródeł zagrożenia wynikających ze sposobu zagospodarowania terenu,
- wyniki badania jakości ujmowanej wody.

Ujęcie Tarnów-Świerczków wykorzystujące dwie metody MAR: rowy infiltracyjne (na zdjęciu) oraz filtrację brzegową (tzw. IBF)

Inne instrumenty prawne, które regulują wymagania dotyczące wód używanych do zasilania systemów MAR:

UPW pozwala na odprowadzanie wody z odwodnień zakładów górniczych w celu zwiększenia zasobów wód podziemnych, o ile są one niezanieczyszczone.

Zrzut wód kopalnianych reguluje ustawa Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. 2021 poz. 1420) oraz UPW. Zrzut wód wymaga pozwolenia wodnoprawnego, zgodnie z UPW (art. 390).

Nawodnienia: nawadnianie gruntów i upraw w ilości $>5\text{m}^3/\text{d}$ jest szczególnym korzystaniem z wód (art 34 p. 12 UPW).

Aspekt MAR w planach gospodarowania wodami (PGW) na obszarach dorzeczy jest **marginalny**. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie szczegółowego zakresu opracowywania planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy (Dz.U.2019, poz. 2150) uwzględnia **sztuczne odnawianie zasobów** w charakterystyce jednolitych części wód podziemnych (vide Załącznik 3 - zakres identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych i oceny ich wpływu na stan jednolitych części wód powierzchniowych)

Przykładowo w Planie Gospodarki Wodnej Dorzecza Wisły, MAR można znaleźć jedynie w podsumowaniu działań zawartych w aktualizacji Narodowego Programu Wodno-Środowiskowego z uwzględnieniem sposobów realizacji celów środowiskowych - opis ma charakter ogólny i sprowadza się do podania podstawy prawnej i informacji, że warunkiem MAR jest niezagrożenie realizacji celów środowiskowych (podstawowe założenie wynikające z RDW).

W Programie wodno-środowiskowym kraju nie poruszono kwestii sztucznego zasilania lub uzupełniania jednolitych części wód podziemnych. Wyjątek stanowi JCWPd nr 1, gdzie planowane jest przeniesienie wód podziemnych z sąsiedniego JCWPd w celu pokrycia deficytu w JCWPd nr 1.

W ramach aktualnie realizowanej aktualizacji Programu wodno-środowiskowego kraju zaproponowano opracowanie metodyki i działań w celu określenia ilości wód drenażowych (górnicych) zwracanych do dorzecza i jego systemu wodonośnego. Nie uwzględniono zasilania JCWPd (z wyjątkiem JCWPd nr 1).

Ujęcie Świerczków z lotu ptaka (w tle Dunajec)

"Miękkie zasady" (tj. nie mające prawnie wiążącego charakteru) związane z planowaniem, rozwojem lub funkcjonowaniem programu MAR:

1. Promowanie form tzw. małej retencji - stawy i oczka wodne do 1000 m² i głębokości do 3 m zasilane wyłącznie wodami opadowymi nie podlegają opłatom, zgodnie z przepisami UPW.
2. Dotacje w ramach projektu „moja woda” - za budowę stawu zbierającego wodę deszczową można otrzymać dodatkową dopłatę w wysokości 5000 zł.

Podsumowanie obecności MAR w polskim prawodawstwie

Analiza UPW pokazuje, że metody MAR nie zostały w nim bezpośrednio uwzględnione.

Ustawa koncentruje się na wodach podziemnych i powierzchniowych, zaś wody ujmowane ujęciami infiltracyjnymi są uznaniowo kwalifikowane albo jako podziemne albo jako powierzchniowe.

Rodzi to implikacje w zakresie naliczania opłat, ocenie ryzyka jak i wyznaczaniu stref ochronnych.

Koniecznym wydaje się rozszerzenie w przyszłości uregulowań prawnych o aspekty MAR, jednak realnie zmiana musi nastąpić na poziomie UE.

Raport D.T4.1.2 - MAR, a prawo w krajach partnerskich

Ramy regulacyjne - transpozycja przepisów unijnych wprost dotyczących MAR do przepisów krajowych i regionalnych w krajach partnerskich objętych projektem DEEPWATER-CE

Przepisy wprost mówiące o MAR	Poruszane kwestie prawne	Niemcy	Węgry	Polska	Słowacja	Chorwacja
Przepisy UE dotyczące MAR (WFD, GWD, EIA) transponowane do prawodawstwa krajowego i/lub regionalnego	Wcześniejsze wydawanie pozwoleń na sztuczne zasilanie lub powiększanie zbiorników wód podziemnych (przepisy regulujące procedurę wydawania pozwoleń związanych z MAR zgodnie z RDW)	+	+	+	+	+
	Okresowy przegląd i aktualizacja kontroli sztucznego zasilania lub spiętrzania wód podziemnych (przepisy regulujące system kontroli/monitoringu właściwy dla MAR zgodnie z RDW)	+	+	-	-	+
	Wymóg OOŚ dla systemów sztucznego zasilania wód podziemnych (> 10M m ³)	+	+	+	+	
	Normy jakości wody określone specjalnie dla systemów MAR dla wody, która ma być zatłaczana lub infiltrowana	-	-	-	-	-
	Normy jakości wody dla jednolitej części wód podziemnych (odbiornika zatłaczanej wody)	+	-	-	-	-
Czy oprócz powyższych wymogów legislacyjnych UE istnieją inne bezpośrednie przepisy dotyczące MAR w prawodawstwie krajowym/regionalnym, które wyraźnie odnoszą się do sztucznego zasilania (ale nie do ponownego zatłaczania)?	-	-	-	-	-	

Raport D.T4.1.2 - MAR, a prawo w krajach partnerskich

Ramy regulacyjne - regulacje mające pośredni związek z MAR w ustawodawstwie krajowym w krajach partnerskich projektu DEEPWATER-CE

Przepisy pośrednio dotyczące MAR	Poruszane kwestie prawne	Niemcy	Węgry	Polska	Słowacja	Chorwacja
Rozporządzenia mające związek z MAR - transpozycja powiązanych rozporządzeń UE do ustawodawstwa krajowego	Zapewnienie zasadności ponownego wykorzystania wody w ogólnym rozumieniu. Oczyszczone ścieki są ponownie wykorzystywane, gdy jest to uzasadnione (UWTD, 91/271/EC)	+	+	+	+	+
	W przypadku wykorzystania wody pitnej (po oczyszczeniu, końcowe wykorzystanie) (DWD, 98/83/EC)	+	+	+	+	-
Instrumenty prawne, które regulują wymagania dotyczące wody wykorzystywanej do zasilania (z możliwym odniesieniem do systemów MAR)	-	+	+	+	+	-
W przypadku braku bezpośrednich przepisów związanych z MAR dotyczących uprzedniego udzielania zezwoleń i kontroli (monitoring i nadzór), istnienie specyfikacji odpowiednich przepisów dotyczących urzędzeń do retencjonowania/ poboru wody	-	+	+	+	+	-

Raport D.T4.1.2 - MAR, a prawo w krajach partnerskich

Ramy regulacyjne - regulacje mające pośredni związek z MAR w ustawodawstwie krajowym w krajach partnerskich projektu DEEPWATER-CE - ciąg dalszy

Jeśli normy jakości wód nie są regulowane specjalnie dla systemów MAR, przepisy dotyczące zachowania jakości wód podziemnych są ogólne/generalne	Przepisy dotyczące jakości wody i wód podziemnych związane z poborem oraz przepisy dotyczące jakości wód podziemnych związane z zasilaniem	+	+	+	+	+
	Ilość wody i wód gruntowych związana z poborem (wód podziemnych)	+	+	+	+	+
Zasady dotyczące nawadniania i wody pitnej oprócz zasad związanych z poborem wody, które mają związek z systemami MAR	Ogólnie Nawadnianie Woda pitna	+	-	+	-	+
Wymagania dotyczące monitorowania wód podziemnych	Monitoring ilościowy	+	+	+	+	+
	Monitoring jakościowy	+	+	+	+	+
Inne instrumenty prawne/polityczne zawierające szczegółowe przepisy we wskazanych dziedzinach, które mogą mieć związek z systemami MAR, zwłaszcza w zakresie zaopatrzenia w wodę pitną i nawadniania	-	+	+	+	+	+

Raport D.T4.1.2 - MAR, a prawo w krajach partnerskich

Ramy regulacyjne - MAR w krajowych strategiach wodnych i planach gospodarowania wodami w dorzeczech (PGW) w krajach partnerskich projektu DEEPWATER-CE

MAR w krajowych strategiach wodnych i planach gospodarowania wodami w dorzeczech	Niemcy	Węgry	Polska	Słowacja	Chorwacja
Wyraźne (planowane) rozwiązania związane z MAR uwzględnione w krajowej strategii wodnej i/lub planie gospodarowania wodami w dorzeczu (PGW)	+	-	-	-	-
Działania w ramach krajowej strategii wodnej i/lub planu gospodarowania wodami w dorzeczu (PGW), które nie są bezpośrednio związane z MAR, ale mogą mieć znaczenie dla systemów MAR	+	-	+	-	-

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

Warszawa, 2011

Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na zamówienie Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej

DEEPWATER-CE WORKPACKAGE T1, ACTIVITY T1.1

D.T1.2.1 COLLECTION OF GOOD PRACTICES AND
BENCHMARK ANALYSIS ON MAR SOLUTIONS IN THE EU

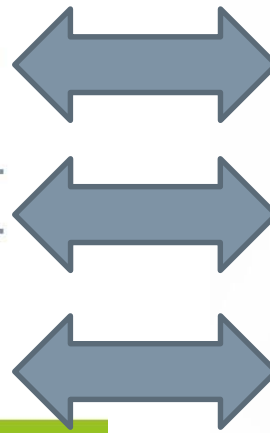
NATIONAL WATER QUALITY MANAGEMENT STRATEGY

AUSTRALIAN GUIDELINES 24
FOR WATER RECYCLING:
MANAGING HEALTH AND
ENVIRONMENTAL RISKS
(PHASE 2)
MANAGED AQUIFER
RECHARGE

JULY 2009

cal Survey
Filipović

TAKING COOPERATION FORWARD

Włochy

warunki udzielania zezwolenia na działanie MAR reguluje rozporządzenie Ministra Środowiska i Ochrony Lądu i Morza (D.M. 100/2016); m.in:

- dopuszcza zasilanie warstwy wodonośnej wodą jedynie w dobrym stanie chemicznym (rozporządzenie określa maksymalne dopuszczalne stężenia różnych substancji i parametrów) i ma na celu poprawę jakości i ilości wód podziemnych
- zawiera m.in. kryteria wydania zezwolenia na kontrolowane zasilanie - projektant musi przedłożyć projekt wstępny a następnie raporty okresowe, sporządzane m.in. na podstawie danych z monitoringu

Niemcy:

- 17,4% pobieranej wody pochodzi z MAR
- szczegółowe regulacje

Węgry:

35-40 % ludności zaopatrywanych jest w wodę przez ujęcia MAR, które dają 52 % zasobów wody. Planuje się uzyskać 75% zasobów wód z MAR

ujęcia w Borsodszirák i Bátorterenye - dobre praktyki:

- sztuczne zasilanie jest o 20% wyższe niż eksploatacja,
- sztuczne zasilanie pozwala modyfikować układ hydrodynamiczny, w celu zapewnienia dopływu wód odbrej jakości
- przy intensywnych opadach ogranicza się pobór
- oczyszczanie stawów infiltracyjnych co dwa lata

Polska

Krajowo - doświadczenia w zakresie minimalizacji wpływów zmian poziomów wód powierzchniowych i zanieczyszczeń organicznych na pracę ujęcia

Tarnów, ujęcie Świerczków - doskonale opomiarowany poligon badawczy monitorujący w sposób ciągły pracę ujęcia i jakość wód

brak regulacji prawnych funkcjonowania MAR (podobnie jak na Słowacji)

Polska

Rozporządzenie (Ministra Infrastruktury?) w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy projektowaniu i eksploatacji MAR ... m.in.:

- w zakresie jakości wód (zasilających i zasilanych)
- w zakresie warunków hydrologicznych i hydrogeologicznych jakie muszą być spełnione przy lokalizacji MAR
- w zakresie lokalizacji względem wód powierzchniowych
- w zakresie lokalizacji względem ognisk zanieczyszczeń
- w zakresie sposobu określania ilości wód napływających z warstwy wodonośnej, rzeki oraz zasobów dostarczonych w sposób sztuczny
- w zakresie sposobu naliczania opłat

..... pilnie potrzebne

Dalsze prace w projekcie DEEPWATER-CE nad uwarunkowaniami prawnymi

- Opracowanie rekomendacji i zaleceń dla włączenia rozwiązań MAR do prawodawstwa w krajach Europy Środkowej
- Spotkania online i bilateralne prezentujące proponowane wypracowane rozwiązania
- Opracowanie planu działań na rzecz uwzględnienia rozwiązań MAR w krajach Europy Środkowej

Dziękuję za uwagę !
Czas na dyskusję :)

